

Kroniek aanbestedingsrecht 2003-2005

Mr. J.W.A. Bergevoet en mr. M.J.J.M. Essers

De vorige kronieken aanbestedingsrecht zijn te lezen in NTER 11/12 van december 2002 en NTER 7/8 van augustus 2003. De implementatie van nieuwe EG-aanbestedingsrichtlijnen op 1 december 2005 in de Nederlandse rechtsorde is een mooie aanleiding om u door de ontwikkelingen in de periode van augustus 2003 tot heden te leiden. In het eerste deel van de kroniek aanbestedingsrecht 2003-2005 zal vooral worden ingegaan op de nieuwe EG-aanbestedingsrichtlijnen en de implementatie daarvan in de Nederlandse rechtsorde en op het beleid van de Europese Commissie en de Nederlandse staat. In het tweede deel van deze kroniek zal aan de hand van de rechtspraak van het Hof van Justitie en de nationale rechter aandacht worden besteed aan enkele geselecteerde onderwerpen en aan het wetsvoorstel voor een nieuwe Aanbestedingswet.

Nieuwe EG-aanbestedingsrichtlijnen

De eerste voorstellen voor nieuwe EG-aanbestedingsrichtlijnen dateren van 10 mei 2000.¹ Deze voorstellen zijn door mr. B.M.P. Smulders in NTER 9 van september 2000 besproken. In essentie wijken de gemeenschappelijke standpunten van 20 maart 2003 en de definitieve teksten van de nieuwe EG-aanbestedingsrichtlijnen voor Overheden² (hierna: 'RO') en voor Nutsbedrijven (hierna: 'RN'),³ die op 31 maart 2004 door de Europese Commissie werden vastgesteld, nauwelijks af van deze eerste voorstellen. Men zou om die reden kunnen denken dat in een kroniek van de periode 2003-2005 weinig interessants te melden valt. Het tegendeel is echter waar. Het aanbestedingsrecht heeft zich in deze periode zo snel ontwikkeld dat voor een volledige dekking van de relevante onderwerpen in het eerste deel van deze kroniek zal worden volstaan met het schetsen van enkele hoofdlijnen van de nieuwe regelgeving en van het beleid van de Europese Commissie.

Implementatie in de Nederlandse rechtsorde

Bij de implementatie van de nieuwe richtlijnen in de Nederlandse rechtsorde is gekozen voor overschrijving van de bepalingen van de richtlijnen in plaats van voor een verwijzing naar de relevante bepalingen van de EG-aanbestedingsrichtlijnen, zoals onder het Besluit Overheidsaanbestedingen⁴ en het Besluit Aanbestedingen Nutssector⁵ het geval was. Deze beide besluiten zijn op 1 december 2005 vervangen door het Besluit aanbestedingsregels voor overheden (hierna: 'Bao')⁶ en het Besluit aanbestedingen speciale sectoren (hierna: 'Bass').⁷ Gebleven is voornamelijk de Raamwet EEG-voorschriften aanbestedingen,⁸ die het kader vormt voor het Bao en het Bass.

Aanbestedingsreglementen

De nieuwe EG-richtlijnen hebben ook geleid tot nieuwe aanbestedingsreglementen. Voor de aanbesteding van opdrachten voor werken is op 1 december 2005 het Aanbestedingsreglement Werken 2005 (ARW 2005) in werking getreden.⁹ Voor de aanbesteding van opdrachten voor werken, leveringen en diensten door nutsbedrijven geldt sinds die datum het Aanbestedingsreglement Nutssectoren 2006 (ARN 2006). Voor de kerndepartementen geldt een verplichting tot toepassing van het ARW 2005.¹⁰ Andere aanbestedende diensten mogen zelf kiezen of zij een aanbestedingsreglement toepassen. In de praktijk worden begin 2006 om die reden bij de aanbesteding van werken naast het ARW 2005 en het ARN 2006 nog

¹ COM (2000) 275 def. van 10 mei 2000 en COM (2000) 276 def. van 10 mei 2000.

² Richtlijn 2004/18 van 31 maart 2004 houdende coördinatie van procedures voor het plaatsen van overheidsopdrachten voor werken, leveringen en diensten, *Pb. EG* L 134 van 30 april 2004.

³ Richtlijn 2004/17 van 31 maart 2004 houdende coördinatie van procedures voor het plaatsen van opdrachten in de sectoren water- en energievoorziening, vervoer en postdiensten, *Pb. EG* L 134 van 30 april 2004.

⁴ Besluit van 4 juni 1993, *Stb.* 1993, 305.

⁵ Besluit van 6 april 1993, *Stb.* 1993, 214.

⁶ *Stb.* 2005, 408, gewijzigd bij Besluit van 7 december 2005, *Stb.* 2005, 650.

⁷ *Stb.* 2005, 650, eveneens gewijzigd bij Besluit van 7 december 2005, *Stb.* 2005, 650.

⁸ Wet van 31 maart 1993, *Stb.* 1993, 212.

⁹ Besluit Invoering Aanbestedingsreglement Werken 2005, Besluit van de Minister van VROM, de Minister van V&W, de Staatssecretaris van Defensie en de Minister van LNV en de Rijksgebouwendienst van 17 oktober 2005, nr. 2005163156.

¹⁰ Beleidsregels aanbesteding van werken 2005, beleidsregels van de Minister van VROM, de Minister van V&W, de Staatssecretaris van Defensie en de Minister van LNV en de Rijksgebouwendienst nr. 2005163155.

diverse oudere reglementen toegepast, zoals het ARW 2004, het UAR 2001, het UAR-EG 1991 en zelfs het UAR 1986.

Hier lijkt echter sprake te zijn van een overgangsfase. De verwachting is dat de meeste aanbestedende diensten voor de aanbesteding van opdrachten voor werken het ARW 2005 zullen gaan toepassen. Daarbij speelt mee dat de Vereniging van Nederlandse Gemeenten zich positief heeft uitgelaten over het ARW 2005 en dat voor opdrachten voor werken door zorginstellingen in vergunningvoorschriften de toepassing van het ARW 2005 voorgeschreven kan worden.

Nieuwe procedures

Ten opzichte van de oude EG-richtlijnen zijn er in de nieuwe richtlijnen en in de daarop gebaseerde nieuwe aanbestedingsreglementen een aantal nieuwe procedures te vinden, zoals de concurrentiegerichte dialoog, een regeling voor raamovereenkomsten, aankoopcentrales, elektronisch aanbesteden, elektronische veilingen en dynamische aankoopssystemen. De meeste van deze procedures zijn niet geheel nieuw, maar betreffen variaties op de bestaande aanbestedingsprocedures.

Concurrentiegerichte dialoog

Naast de openbare procedure, de niet-openbare procedure en de onderhandelingsprocedure kunnen aanbestedende diensten onder bepaalde voorwaarden gebruikmaken van een nieuwe procedure, genaamd 'de concurrentiegerichte dialoog'. Deze procedure is bedoeld voor aanbestedende diensten die bijzonder complexe overheidsopdrachten laten uitvoeren en daarbij niet in staat zijn te bepalen welke middelen zij nodig hebben om in hun behoeften te voorzien. Dit zal met name het geval zijn bij de uitvoering van omvangrijke geïntegreerde vervoersinfrastructuurprojecten, grote computernetwerken, of projecten met een complexe en gestructureerde financiering waarvan de financiële en juridische onderbouwing niet vooraf kan worden voorgeschreven. In de hiervoor kort aangehaalde *Explanatory Note* van de Commissie over deze procedure gaat de Commissie in op de situaties waarin een beroep kan worden gedaan op deze procedure, op de uitleg van het begrip 'bijzondere complexe opdrachten' en op de toepasselijkheid van de procedure. De Commissie lijkt de toepasselijkheid van deze procedure gezien de explanatory note te willen beperken tot zeer uitzonderlijke situaties.

Raamovereenkomsten

Voor het eerst is in de Richtlijn Overheden een verhelderende bepaling opgenomen over de toepassing van raamovereenkomsten. Dergelijke overeenkomsten werden tot nog toe alleen geregeld in de richtlijn voor de nutssector. In de praktijk kwam het regelmatig voor dat aanbestedende diensten raamovereenkomsten aanbesteden, zij het dat in feite gehandeld werd alsof het daarbij om overheidsopdrachten ging. Bij gebrek aan een daadwerkelijke afnameverplichting was er echter meestal geen sprake van een overheidsopdracht maar van een raamovereenkomst. In feite verloopt de aanbesteding van een raamovereenkomst op dezelfde wijze als bij een overheidsopdracht. Alleen wanneer met meerdere partijen een raamovereenkomst wordt gesloten voorziet de nieuwe richtlijn in mini-aanbestedingen om per opdracht een keuze tussen deze meerdere partijen te maken. Ten opzichte van de regeling in de Richtlijn Nutssectoren is ook nieuw dat de duur van raamovereenkomsten in beginsel beperkt is tot vier jaar.

Aankoopcentrales

Evenals bij het plaatsen van raamovereenkomsten, wordt de mogelijkheid van het gebruik van inkopen via aankoopcentrales expliciet gemaakt in de nieuwe richtlijnen. Onder de oude regeling was onzeker of zomaar gewerkt kon worden met een aankoopcentrale omdat op de relatie tussen de aanbestedende dienst en de aankoopcentrale ook een aanbestedingsplicht kon rusten. De regeling in de nieuwe richtlijnen lost dit probleem op door te bepalen dat bij een correcte uitvoering van een Europese aanbesteding door de aankoopcentrale ook aan de aanbestedingsplicht van de aanbestedende dienst met betrekking tot de relatie met de aankoopcentrale is voldaan. Gelet op recente aankondigingen voor Europese aanbestedingen wint de gezamenlijke inkoop bij opdrachten voor leveringen en diensten via een aankoopcentrale aan populariteit bij de rijksoverheid, de gemeenten, de waterschappen, maar ook bij zorginstellingen.

Elektronisch aanbesteden

De nieuwe richtlijnen maken het mogelijk dat aankondigingen en uitwisseling van informatie via elektronische weg geschieden. Door gebruik van nieuwe elektronische communicatiemiddelen als e-mail en internet, kunnen aanbestedende diensten de termijnen voor de ontvangst van de inschrijvingen of de verzoeken tot deelname met zeven tot twaalf dagen verkorten.

Elektronische veilingen en dynamische aankoopssystemen

Naast de mogelijkheid om bestaande procedures te versnellen, maakt het elektronisch aanbesteden ook nieuwe vormen van aanbesteding zoals de elektronische veiling en het dynamisch aankoopstelsel mogelijk. Het dynamisch aankoopstelsel en de elektronische veiling zijn in feite miniprocedures die in een aanbestedingsprocedure kunnen worden ingebouwd.

Het gebruik van elektronische veilingen biedt aanbestedende diensten de mogelijkheid om na een volledige beoordeling van de inschrijvingen de inschrijvers te verzoeken nieuwe, lagere prijzen, of nieuwe, gewijzigde waarden voor bepaalde elementen van de inschrijvingen te bieden. Elektronische veilingen worden bijvoorbeeld bij inkoop van aardgas of elektriciteit toegepast.

Van het dynamisch aankoopstelsel kan gebruik worden gemaakt om voor bepaalde typen van opdrachten een pool van geschikte ondernemers te maken waarvan de deelnemers regelmatig worden uitgenodigd om aanbiedingen voor opdrachten in te dienen. Deze procedure is bedoeld voor eenvoudige aankopen die aanbestedende diensten regelmatig moeten doen om in hun behoefte te voorzien, zoals de aanschaf van papier.

Nieuwe elementen

Daarnaast zijn er ten opzichte van de oude EG-richtlijnen een aantal nieuwe elementen in de nieuwe richtlijnen en/of besluiten opgenomen, zoals een percelenregeling voor leveringen, deelneming door sociale werkplaatsen, bijzondere uitvoeringsvoorwaarden, verplichting verstrekking informatie, elektronisch aanbesteden en een Alcatel-beroepstermijn.

Zo is er in het Bao en het Bass nu ook een percelenregeling voor opdrachten voor leveringen opgenomen. De oude aanbestedingsrichtlijnen kenden enkel een percelenregeling voor opdrachten voor werken en diensten.

Nieuw is tevens de mogelijkheid voor aanbestedende diensten om deelneming aan een aanbestedingsprocedure voor te behouden

aan sociale werkvoorzieningen. Voorwaarde is wel dat de meerderheid van de bij de uitvoering van de voorbehouden overheidsopdracht betrokken werknemers arbeidsgehandicapt zijn.

Een ander element in de nieuwe richtlijnen betreft de mogelijkheid voor aanbestedende diensten om aan de uitvoering van de opdracht sociale of EU-voorwaarden te verbinden. Hierbij kan volgens de considerans bij de Richtlijn Overheden gedacht worden aan verplichtingen om voor de uitvoering van de opdracht langdurig werklozen te werven of in opleidingsacties voor werklozen of jongeren te voorzien. Een voorwaarde hierbij is dat de bijzondere uitvoeringsvoorwaarden niet (rechtstreeks) discriminerend mogen zijn en in de aankondiging of in het bestek moeten worden vermeld.

Het Bao en het Bass verplichten aanbestedende diensten om aan te geven waar gegadigden of inschrijvers informatie kunnen krijgen omtrent de Nederlandse regels aangaande belastingen, milieubescherming, arbeidsbescherming en arbeidsvoorwaarden.

Naar aanleiding van het Alcatel-arrest is er in het Bao en het Bass een voorziening getroffen ter implementatie van de rechtsbeschermingsrichtlijnen. De voorziening houdt in dat een aanbestedende dienst de opdracht niet (definitief) mag gunnen voordat 15 dagen zijn verstreken na de mededeling van de gunningsbeslissing. Om te voorkomen dat de mededeling van de gunningsbeslissing als aanvaarding van een aanbod van een aannemer, leverancier of dienstverlener kan worden aangemerkt, is voorts bepaald dat deze mededeling geen aanvaarding inhoudt als bedoeld in artikel 6:217 lid 1 BW.

Aanbestedingswet

Op termijn zal de Raamwet EEG-voorschriften aanbestedingen worden vervangen door een Aanbestedingswet. Op 17 maart 2006 stemde het kabinet in met het voorstel Aanbestedingswet van minister Brinkhorst van Economische Zaken. Het wetsvoorstel is aangepast aan het advies van de Raad van State en zal naar verwachting eind maart bij de Tweede Kamer worden ingediend.¹¹ In het tweede deel van deze kroniek zal het wetsvoorstel nader worden besproken.

Het idee van een Aanbestedingswet is niet te danken aan de nieuwe EG-richtlijnen maar aan de parlementaire enquête bouwnijverheid. In het rapport van de parlementaire enquêtecommissie werd gepleit voor een helder en meer eenvormig juridisch kader voor aanbestedingen.¹² Met name de methode van implementatie via verwijzing achtte de parlementaire enquêtecommissie minder gelukkig. De eenvoud van deze wijze van implementatie zou geen duidelijkheid en eenduidigheid over de toepassing van de EG-richtlijnen geven. Na lezing van het Bao en het Bass ligt de opmerking voor de hand dat de thans gekozen methode van implementatie via overschrijving geen verbetering brengt voor de geconstateerde tekortkomingen ten aanzien van duidelijkheid en eenduidigheid bij de toepassing van de richtlijnen. Alleen een Aanbestedingswet die de EG-aanbestedingsrichtlijnen tot in detail uitwerkt in plaats van overschrijft kan daarvoor een oplossing bieden.

Over de vraag of een dergelijke Aanbestedingswet wenselijk is, kan men van mening verschillen. Voor de handhaving van de bestaande situatie, waarin de aanbestedende diensten zelf kunnen kiezen op welke wijze zij de EG-aanbestedingsrichtlijnen in een concrete aanbestedingsprocedure zullen uitwerken valt iets te zeggen. De Nederlandse rechter is in de meer dan honderd uitspraken in aanbestedingszaken in de periode van 2003 tot en met 2005 immers in staat gebleken om door toepassing van de beginselen van transparantie en gelijke behandeling tegenwicht te bieden aan aanbestedende diensten die een ondoorzichtig aanbestedingsbeleid hanteren of die zich te buiten gaan aan favoritisme en willekeur. Het kabinet zou dan ook kunnen volstaan met het aanreiken van aanbestedingsreglementen voor vrijwillige toepassing en het bieden van ondersteuning aan aanbestedende diensten en deelnemers aan aanbestedingen door kenniscentra.

Naleving

Het grootste probleem is niet de wijze van implementatie van de EG-aanbestedingsrichtlijnen door de Nederlandse staat, maar de naleving van de regels door aanbestedende diensten. Onderzoeken van Significant hebben bevestigd dat het nalevingspercentage van de aanbestedingsplicht voor verbetering vatbaar is:

Nalevingspercentages	2002	2004
Rijk - kerndepartementen	50-60%	70-80%
Gemeenten	0-10%	20-30%
Provincies	20-30%	40-50%
Waterschappen	10-20%	20-30%
Academische ziekenhuizen	20-30%	50-60%
Hbo-instellingen	0-10%	10-20%
Universiteiten	20-30%	40-50%
Rijksmusea	10-20%	10-20%
Politieregio's	20-30%	40-50%

Nalevingspercentages voor alle leveringen, diensten en werken tezamen. Bron:

Onderzoek 'Nalevingsmeting Aanbesteden 2004', Significant, december 2005

Uit het onderzoek van Significant met betrekking tot de naleving van de aanbestedingsplicht in 2004 blijkt dat de kerndepartementen de hoogste nalevingspercentages (70-80%) kennen. De grootste onderzochte groep aanbestedende diensten, de gemeenten, blijft met de naleving van de aanbestedingsplicht hierop achter. De gemeenten, die zo'n 50% van het totale aanbestedingsplichtig inkoopvolume van de onderzochte groepen voor hun rekening nemen, scoren niet beter dan 20-30%. Wel is er sprake van een duidelijke verbetering bij de naleving door de gemeenten. Waar in 2002 de gemeenten nog slechts 0 tot 10% van de aanbestedingsplichtige opdrachten daadwerkelijk aanbesteedden, is dat percentage in 2004 gestegen tot tussen de 20 en 30%.

In de Kamerbrief waarbij de Minister van Economische Zaken het nalevingsrapport aan de Tweede Kamer aanbiedt,¹³ benadrukt de minister dat het tempo van verbetering van de naleving van de aanbestedingsplicht onvoldoende is. Om het tempo van verbetering te versnellen wil de minister in 2006 de volgende acties ondernemen:

- vereenvoudiging van de aanbestedingsprocedures in de nieuwe aanbestedingswet;
- lastenverlichting met de komst van Tendered door middel van elektronisch aanbesteden;
- verplicht gebruik van Tendered voor aankondigingen;

¹¹ Ten tijde van het schrijven van dit artikel was het wetsvoorstel nog niet openbaar. Daarom zullen in het tweede deel van deze kroniek de hoofdlijnen van het wetsvoorstel worden beschreven.

¹² 'De bouw uit de schaduw', eindrapport parlementaire enquête bouwnijverheid, Sdu 2002, p. 251

¹³ Kamerstuk 2005-2006, 29709, nr. 9, Tweede Kamer.

- extra aandacht van het kennisnetwerk Pianoo aan de sectoren die moeite hebben met het naleven van de richtlijnen;
- versterking van de bestuurlijke aandacht voor inkoop- en aanbestedingsbeleid door middel van het project Goed Besteed van de VNG, in samenwerking met de Ministeries van Economische Zaken en Binnenlandse Zaken.

Ten aanzien van de onderzoeken van Significant dient bedacht te worden dat twee belangrijke categorieën van (mogelijke) aanbestedende diensten die naar verwachting slecht zullen scoren op naleving, zorginstellingen en publiekrechtelijke instellingen, in dit onderzoek nauwelijks zijn meegenomen.

Voorts dient te worden bedacht dat in veel gevallen waarin de aanbestedingsplicht wel is nageleefd, bij de uitvoering van de aanbestedingsprocedure inbreuken plaatsvinden op het aanbestedingsrecht en in het bijzonder op de beginselen van transparantie en gelijke behandeling. Uit de volgende tabel blijkt overigens een stijgende tendens in het aantal (ons bekende) Nederlandse rechtszaken over de uitvoering van aanbestedingsprocedures in de periode van deze kroniek:

Jaar	Nederlandse rechters	Raad van Arbitrage	Totaal Nederland	Communautaire rechters
2002	30	42	72	10
2003	46	36	82	17
2004	45	48	93	10
2005	75	41	116	19

Verbetering van de naleving

Het is mogelijk om de mate van naleving van de aanbestedingsplicht van de EG-richtlijnen te verbeteren. De beste middelen daartoe zijn ons inziens een verbetering van het toezicht op de naleving van de aanbestedingsplicht door een onafhankelijke instantie en een betere wettelijke regeling inzake rechtsbescherming:

- van de rechtmatigheidstoets die in de nieuwe Gemeentewet en de nieuwe Provinciewet onderdeel is van het accountantstoezicht wordt door het kabinet veel verwacht. Andere (effectieve) mogelijkheden om het toezicht te verbeteren zijn de instelling van een algemene toezichthouder, zoals de Nederlandse Mededingingsautoriteit,¹⁴ en de verplichte toepassing van een verificatieregeling.¹⁵
- de rechtsbescherming van deelnemers aan een aanbesteding laat met name op het punt van motivering van afwijzingen, termijn voor instelling van rechtsmiddelen en van transparantie te wensen over.

Beleid van de Europese Commissie

De nieuwe ontwikkelingen op het gebied van het aanbestedingsrecht zijn voor de Europese Commissie reden geweest voor het opstellen van een aantal nieuwe beleidsdocumenten. Zo is de toegenomen populariteit bij overheidsinstellingen ten aanzien van het gebruik van PPS-constructies aanleiding geweest voor de Commissie voor het opstellen van een groenboek.¹⁶ Het Groenboek maakt een inventarisatie van de invulling die in het licht van het gemeenschapsrecht aan publiek-private samenwerking in de Europese Unie wordt gegeven.

Verder heeft de Commissie een handboek inzake milieuvriendelijke overheidsopdrachten opgesteld.¹⁷ In het handboek wordt ingegaan op de juridische mogelijkheden binnen de nieuwe aanbe-

stedingsrichtlijnen om milieu-overwegingen in Europese aanbestedingen mee te nemen.

Recent (januari 2006) heeft de Commissie vier nieuwe *Explanatory Notes* gepubliceerd. Deze documenten zijn (vooralsnog) niet in het Nederlands beschikbaar. In deze documenten geeft de Commissie een toelichting op bepaalde nieuwe procedures en onderwerpen die ontstaan zijn onder de nieuwe richtlijnen.

Het eerste document gaat in op de procedure van de concurrentiegerichte dialoog.¹⁸ Hierna, bij de bespreking van de nieuwe procedures, zullen wij kort ingaan op deze explanatory note.

De tweede explanatory note betreft een toelichting op de in de Richtlijn Overheden nieuw opgenomen regeling voor het aangaan van een raamovereenkomst.¹⁹ Het document beschrijft de nieuwe procedures die van toepassing zijn op het aangaan van raamovereenkomsten, de soorten raamovereenkomsten, alsmede bevat het overwegingen met betrekking tot de gunning van opdrachten gebaseerd op een raamovereenkomst.

De andere twee in januari gepubliceerde explanatory notes hebben specifiek betrekking op de nieuwe Richtlijn Nutssectoren. Een document behandelt de nieuwe definitie van 'bijzondere of exclusieve rechten' bij de bepaling of de richtlijn van toepassing is op een privaat bedrijf of private instelling.²⁰ Het andere document geeft een handreiking bij de voorschriften die zijn opgenomen in de Richtlijn Nutssectoren voor opdrachten die een aanbestedende dienst gunt in het kader van meerdere activiteiten en legt uit hoe bepaald moet worden welke voorschriften van toepassing zijn.²¹

Van belang zijn ook de uitlatingen die de Commissie heeft gedaan met betrekking tot het plaatsen van opdrachten waarop de EG-aanbestedingsrichtlijnen niet onverkort van toepassing zijn. De Commissie stelt zich onder verwijzing naar het EG-Verdrag en het transparantiebeginsel op het standpunt dat ook de gunning van opdrachten onder de drempelwaarde, concessieovereenkomsten voor diensten en opdrachten voor B-diensten door middel van een passende mate van openbaarheid bekend moet worden gemaakt om zodoende geïnteresseerde ondernemingen de mogelijkheid te geven mee te dingen naar de opdracht.

Over de mate van openbaarheid heeft Christine Judmaier, een ambtenaar van de Europese Commissie, in de Tender Nieuwsbrief enkele opmerkingen gemaakt.²² Openbaarheid kan volgens haar worden gewaarborgd door een bekendmaking in dagbladen of vakbladen, door aanplakking, door publicatie op een eigen website of

¹⁴ Deze mogelijkheid wordt in artikel 81 RO genoemd.

¹⁵ De vrijwillige verificatie is voor nutsbedrijven in artikel 71 Bass geregeld.

¹⁶ *Groenboek over publiek-private samenwerking en het Gemeenschapsrecht inzake overheidsopdrachten en concessieovereenkomsten*, 30 april 2004, COM/2004/327 def.

¹⁷ *Groen kopen! Een handboek inzake milieuvriendelijke overheidsopdrachten*, 29 oktober 2004.

¹⁸ Explanatory Note – Competitive Dialogue – Classic Directive, januari 2006.

¹⁹ Explanatory Note – Framework Agreements – Classic Directive, januari 2006.

²⁰ Explanatory Note – Utilities Directive – Definition of Exclusive or Special Rights, januari 2006.

²¹ Explanatory Note – Utilities Directive – Contract Involving More Than One Activity, januari 2006.

²² Tender Nieuwsbrief 7/2003.

door vrijwillige plaatsing van een aankondiging in het Publicatieblad van de EG. De precieze vereiste omvang en vorm van openbaarheid hangen volgens haar af van het voorwerp van de opdracht en de mate waarin de belangstelling van alleen regionale, of nationale, of ook Europese inschrijvers gewekt kan zijn. Judmaier spreekt van voldoende publiciteit wanneer een bekendmaking ten minste informatie bevat met betrekking tot het voorwerp van de opdracht, de selectie- en gunningscriteria, de beschikbaarheid van aanbestedingsstukken (zoals een bestek), de naam en het adres van een contactpersoon en termijn en plaats voor indiening van de offertes.

In het hiervoor aangehaalde Groenboek PPS merkt de Commissie hieromtrent op dat de regels die voortvloeien uit de Verdragsbepalingen kunnen worden samengevat in de vorm van de volgende verplichtingen: 'vastlegging van de regels voor de selectie van de private partij, passende bekendmaking van het voornemen om een concessieovereenkomst te sluiten en van de regels waarop de selectie wordt gebaseerd zodat tijdens de gehele procedure de onpartijdigheid kan worden gecontroleerd, daadwerkelijke openstelling voor concurrentie tussen potentieel geïnteresseerde ondernemingen en/of ondernemingen die de taken zouden kunnen uitvoeren, naleving van het beginsel van gelijke behandeling van alle deelnemers tijdens de gehele procedure en gunning op basis van objectieve niet-discriminerende criteria.'²³

²³ Groenboek PPS, p. 12.